

»Dengang i Odense«

Flemming Berendt

EN KONKURRENCE UD-SKRIVES

For 10 år siden udskrev Odense kommune en konkurrence, hvis formål var at få erindringer og oplevelser fra det forrige århundrede, nedskrevet af nulevende odenseborgere.

Blandt de mange indsendte manuskripter var der eet, som aldeles overskyggede de øvrige. Det var skrevet af den 74-årige Kylie Topp, som havde levet sin barndom og ungdom i et bedre odense-miljø – det vi i dag ville kalde det gode borgerskab.

Erindringsmanuskriptet blev til bogen: »Dengang i Odense«, udgivet i 1981. Bogens 30 farveillustrationer kunne forfatteren selv levere. Det skulle vise sig, at ca. 100 Lumière glasplader endnu stod efter 70 år, tørt og godt, hos Kylie Topp, nederst i faderens skrivebord på Borups Alle i København. Herfra blev de hentet til Odense.

PLADERNES OPRINDELSE

Kylie Topp's far, Marius Nicolai Topp (1878-1938), biografdirektør i Odense og estimatekret medlem af »Odense Fotografiske Amatørklub«, begav sig i kast med farvefotografier omkring 1912.

At eksponere, endsigse fremkalde disse autochromplader var ikke nogen let sag, men Marius Topp mestrede dette til fuldkommenhed – resultatet kan vi glæde os over i dag. Lumièrepladerne var i forma-

Odense by's 1000-års jubilæum blev fejret af »Museet for Fotokunst«, Brandts Klædefabrik, med en af dette århundredes mest overraskende farvebilledeudstillinger i dagene fra den 5. maj til 5. juni.

55 Lumière Autochrom diapositivglasplader kunne for første gang ses som papirbilleder i formater fra 30×40 cm op til helarkformat.

Historiens eventyrlige baggrund, hvorledes de er dukket frem fra glemslen, er i bedste H. C. Andersen stil.

tet 12×16,5 cm, og kostede hvad der i dag ville svare til kr. 700,- pr. æske.

Hans enestående optagelser er gjort i årene fra 1912-15. Motiverne er kompositionsmæssig meget smukke og romantiske. De skildrer livet i den fynske hovedstad og dets nærmeste omegn.

Når man betragter disse farvebilleder i dag – slår det straks en, at de afdæmpede farver og ubeskrivelige nuancer, står i skærende kontrast til nutidens syntetiske kulører, som næsten giver beskueren et kulørchok.

BRØDRENE LUMIERES OPFINDELSE

Brødrene Auguste og Louis Lumière markedsførte deres epokegørende opfindelse i 1907. Hermed blev man i stand til at se »lysbilleder« i »naturens egne farver« – som det hed dengang.

Lumières teknik byggede på farvede stivelseskorn – 10.000 pr. mm² glasplade, som optrådte i de tre grundfarver rød, blå og gul.

Den fotografiske hinde var følsom overfor alle farver (pankromatisk), imellem hinden og glasset var der anbragt et farveraster (stivelseskornene). Ved fotografiering skulle pladen anbringes i apparatet, således at lyset ved optagelsen passerede farverasteret inden det nåede bromsølv-gelatinehinden.

Hinden belystes nu af de røde stråler, hvor der var røde korn i rasteret, af de blå stråler, hvor der var blå korn o.s.v. Glaspladen fremkaldtes i mørkekammeret som negativ. Efter et omvendebad blev den udsat for sollys, hvorefter motivet fremkom som positiv.

Efter endnu en fremkaldelse fremstod pladen i de bløde naturtro farvetoner. Farveglaspladerne kunne ikke overføres på papir. Man kunne enten se dem i et lysbilledeapparat med kraftigt kulbuelys, eller man kunne hænge dem i vinduet og beskue dem som glasmalerier.

EN BILLEDFORTÆLLER

Marius Topp var en gudbenådet billedfortæller. Farvebilledsamlingen må derfor betragtes, som et kulturhistorisk klenodie for Odense by.

Optagelsesteknikken bag brugen af disse langsomme farveglasplader var selvfølgelig en ganske anden end i dag. Han brugte ofte lange eksponeringstider ved fuld blændeåbning, hvilket indebar, at motivet, billedligt sagt, blev »malet« på glaspladen, herved blev stivelseskornene »gennemlyst« og en raffineret farvemætning blev resultatet. Måske har den fotografiske farvegengivelse aldrig været bedre (naturligere) end med denne teknik.

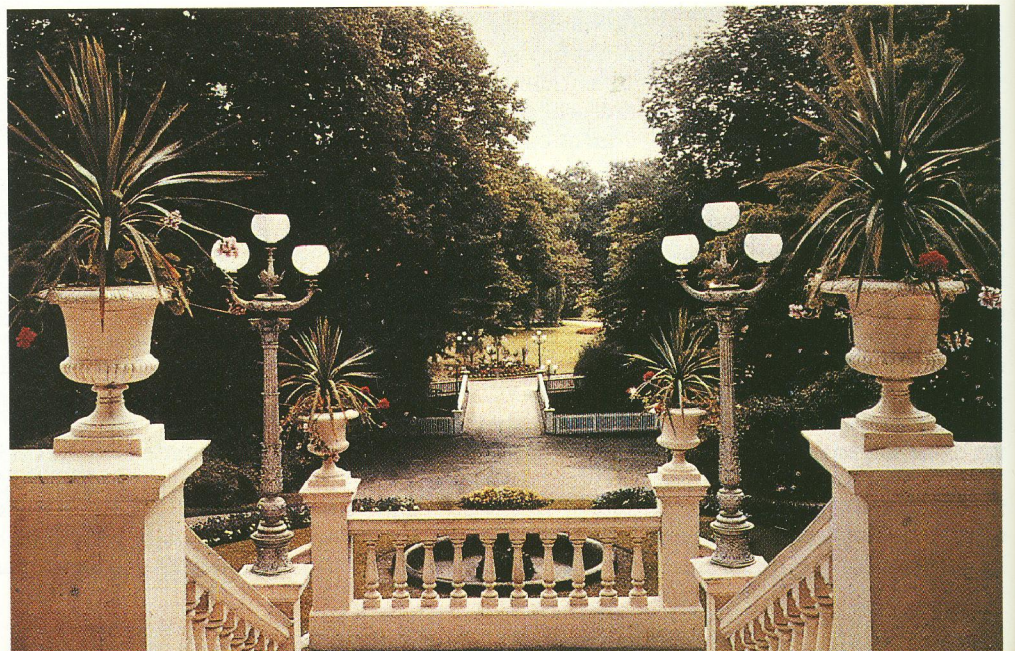
I dag boltrer vi os i farver – utallige farvebilleder ser dagens lys, de laves i hånden, på printer og maskine – teknikken er hurtig, bekvem og (billig?), men er resultatet bedre nu, end dengang i 1912? Fotohistorien har her givet os et lille indblik i den fjerne fortid – måske kunne vi lære et og andet af de gamle farve amatør-fotografer. Billedsamlingen vil kunne ses på Göteborg Industrimuseum i perioden september-oktober dette år!

Fortsættes næste side

Køerne ved vandingsstedet – den lange eksponeringstid giver billedet en drømmeagtig landidyl. Solen brænder og luften står stille.

Dengang i Odense

Læsehaven i byens midte, med de smukke gaslamper og romantiske hængebroer – dette åndehul, hvor stråhatklædte voksne og matrostojsklædte børn spadserer i skyggen af H.C. Andersens fantasiverden.

Ofte måtte datteren Kylie sidde model, når faderen skulle have motivet i »kassen« – her anbragt ved skovens kant for at fuldende det landlige prospekt.

En TAK til nedenstående enkeltpersoner og institutioner for at denne kulturskat hermed er bevaret for eftertiden:

Idéen blev skabt af Flemming Berendt, Dansk Fotohistorisk Selskab. Sigfred Løvstad, Danmarks Fotomuseum, har stået for kontakten til Kodak/H-Color ved Bent Christiansen for kopiering af billederne. Torben Akselsen, Odense Reproduktion, har fået overdraget pladerne af Kylie Topp, har udført reproarbejdet til kostpris.

Odense Fotoklub og Odense Fotografiske Amatørklub har genfotograferet M.N. Topp's gamle motiver og viste sideløbende disse optagelser på udstillingen. Finn Grandt-Nielsen, Møntergaarden, har hjulpet med stedfæstelse af de mange lokaliteter.

Fotografernes navne er: Svend Aage Kenlev Hansen, Bent Christiansen og John Mølle-skov (OF) samt Dorthe og Steen Asbjørn (OFA).

Motiv fra Stege havn, søndag morgen. Marius Topp medbragte byens boghandler, som lidt genert måtte stå model – iført fiskertøj.